

ГАЛУЗЕВИЙ КРУГЛИЙ СТІЛ · УАММ

Криза в Ормузькій протоці та ринок мастильних матеріалів України

Найбільший збій в історії світового нафтового ринку (МЕА) перевірів на міцність імпортозалежний ринок мастил. Що показав моніторинг УАММ — і чому відповідь лежить у власній переробці.

\$126

пік Brent, березень 2026

-76 %

імпорт високов'язких олив, квітень

65 %

частка ЄС у постачанні (було ~77 %)

Чотири місяці, що струснули нафтовий ринок

28.02.2026 удари США та Ізраїлю по Ірану перекрили Ормузьку протоку — **~25 % морської торгівлі нафтою** і **~20 % світового ЗПГ**. MEA назвало це найбільшим збоєм постачання в історії нафтового ринку.

≈20 млн

барелів на добу проходило через протоку до війни

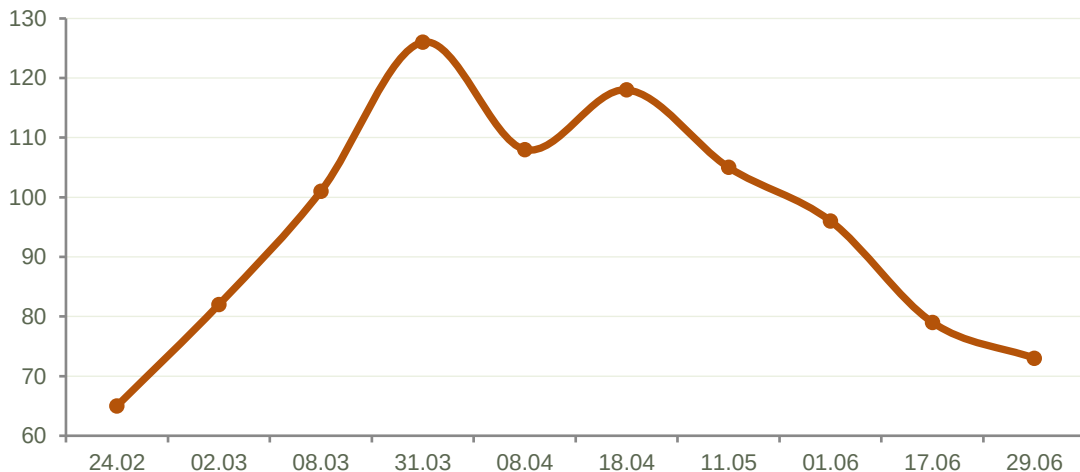
+65 %

стрибок Brent за березень — рекорд за всю історію спостережень (Світовий банк)

400 млн

барелів — колективна інтервенція із запасів країн MEA, 11.03.2026

Brent, \$/бар · лютий–червень 2026

- 28.02 — початок війни, блокада протоки
- 31.03 — пік \$126; фізичні партії до \$150
- 08.04 / 18.04 — перемир'я і повторне закриття
- 17.06 — меморандум: Brent нижче \$80
- 29.06 — нові удари, відкриття крихке

Базові оливи подорожчали вдвічі

Перська затока — ключовий вузол світового виробництва базових олив, насамперед Group III. Її випадіння з ринку вдарило по сировинній базі всіх виробників мастил — включно з європейськими постачальниками України.

≈ +100 %

зростання цін на базові оливи Group III у Північній Європі від початку війни — історичний рекорд (оцінки Argus)

72 %

європейського імпорту Group III у 2025 році походило з країн Перської затоки — заміщення обмежене

≈40 %

світових потужностей Group III зупинені або не можуть відвантажувати: форс-мажори в Бахреїні та ОАЕ, пошкоджено Pearl GTL у Катарі

Експортні квоти

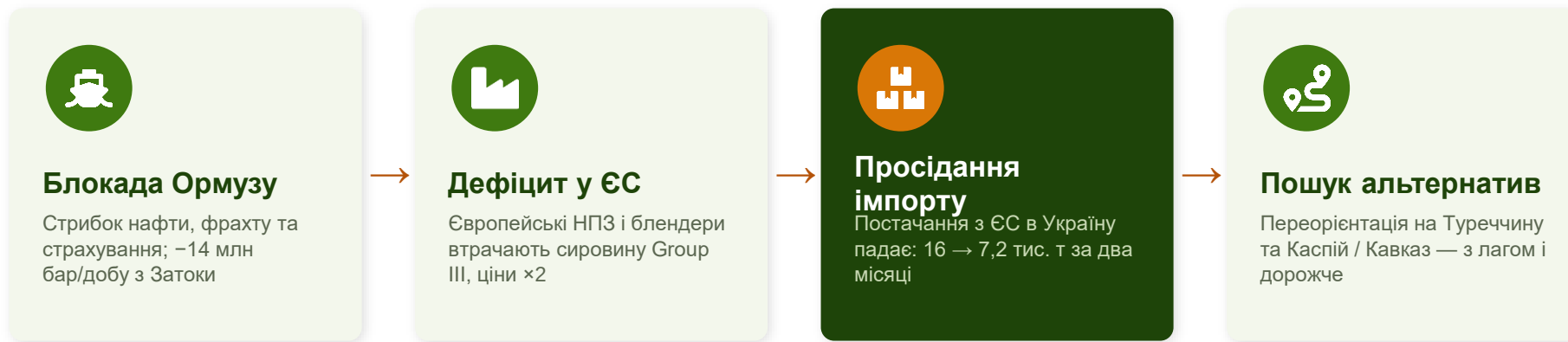
Південна Корея — провідний експортер Group III — обмежила експорт нафтопродуктів, щоб захистити внутрішній ринок

До 2027

галузеві асоціації (ILMA) очікують тиск на ринок базових олив щонайменше до 2027 року

Шок дійшов до України через дефіцит у ЄС

Україна не імпортує нафту чи оливи через Ормуз напяму. Удар прийшов опосередковано — через сировинний дефіцит і подорожчання на європейському ринку, головному для України джерелі постачання.

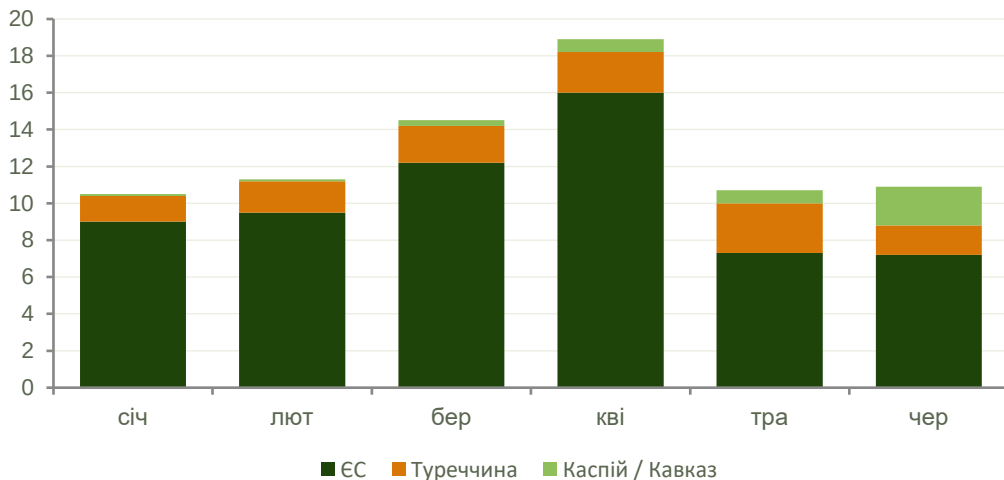

Структурна вразливість. Чим вища частка імпорту в споживанні мастил, тим менше в держави та бізнесу важелів пом'якшити зовнішній шок: власних виробничих буферів усередині країни майже немає.

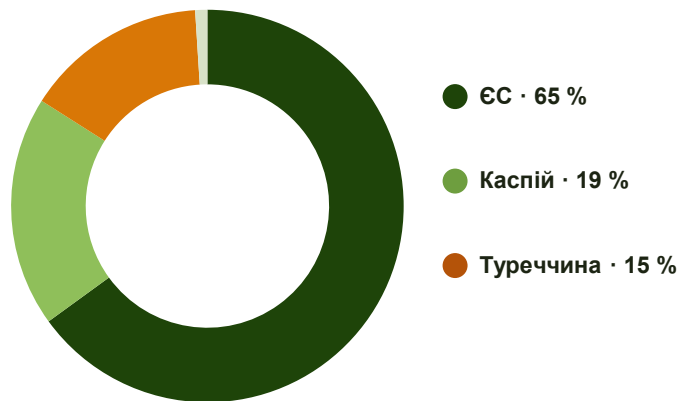
Імпорт встояв — але його географія змінилася

18 місяців спостережень (01.2025–06.2026): **квітневий пік ≈ 19 тис. т** — випереджальні закупівлі перед збоями; у червні обсяг стабілізувався на ~ 11 тис. т, проте частка ЄС стиснулася з ~ 77 % до 65 %.

Імпорт за напрямками, 2026 · тис. т

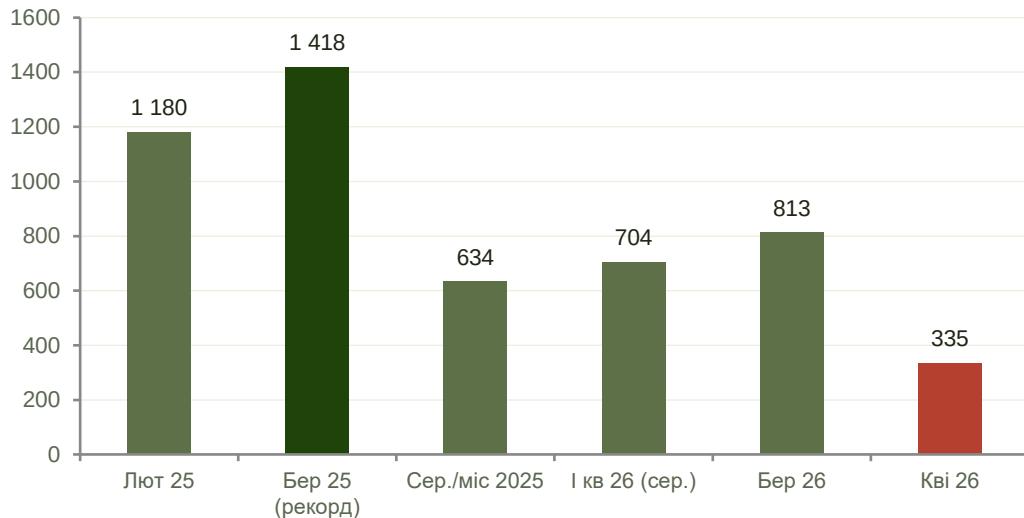
Структура постачання, червень 2026

Каспій / Кавказ: Грузія 10 %, Туркменістан 6 % (новий напрямок), Азербайджан 2 %.

Високов'язкі оливи: обвал у чотири рази

SN500 і Brightstock — основа трансмісійних та індустріальних олив. Саме важкі фракції найскладніше замінити: у квітні 2026 їх імпорт упав до **335 т — мінімуму за весь період спостережень**.

-76 %

квітень 2026 проти рекордного березня 2025
(1 418 → 335 т)

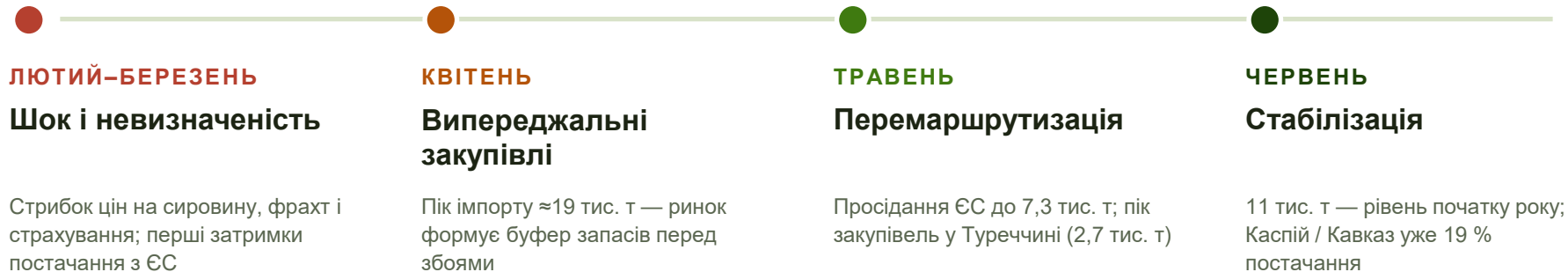
-47 %

проти середньомісячного рівня 2025 року
(634 → 335 т)

Чому це критично. Без важких фракцій неможливо виготовити високов'язкі трансмісійні й індустріальні продукти — зокрема для ЗСУ, Укрзалізниці та ПЕК.

Адаптація ринку: тактична, не структурна

Ринок утримав обсяги завдяки трьом інструментам: випереджальним закупівлям, спрацюванню запасів і зміні напрямків. Жоден із них не є довгостроковим буфером.

Підсумок: обвалу імпорту не сталося, але ціна адаптації — дорожча сировина, довші плечі постачання й тиск на маржу, перекладений у відпускні ціни.

Подвійний виклик для забезпечення ЗСУ

Ормузька криза наклалася на нормативний вакуум: дефіцит важких фракцій збігся зі скасуванням стандартів на ПММ для військової техніки радянського зразка.

Проблема

153 ГОСТ на ПММ для броньованої та авіаційної техніки скасовано з 01.01.2026 — без національних замінників.

Продукти без аналогів: танкова олива М-16ИХП-3, мастила для Укрзалізниці та ПЕК не мають прямих зарубіжних відповідників — а сировина для них і є дефіцитними важкими фракціями.

Відповідь галузі й держави

11.02.2026

створено робочу групу за участі Міноборони та УАММ

67 + 22

відновлено 67 ГОСТ і ухвалено 22 національні стандарти для оборони та ПЕК

до 25.11.2027

перехідний період чинності відновлених стандартів — час розробити власні СОУ

Чотири уроки, які криза зробила очевидними

01	Імпортозалежність — це вразливість	Зовнішній шок цін і логістики транслюється на внутрішній ринок майже без амортизації: власних буферів немає.
02	Концентрація напрямків — це ризик	Прив'язка ~77 % постачання до одного макрорегіону перетворює чужу геополітику на власні перебої постачання.
03	Адаптація є — стійкості немає	Ринок пристосувався тактично (запаси, нові маршрути), але структурний буфер — власна переробка — відсутній.
04	Дефіцит породжує тіньові практики	Дорожнеча підвищує ризик спрямування відпрацьованих олив на спалювання як пічного палива замість регенерації.

Від залежності — до власної переробки

Базові оливи — критична сировина для кожної галузі. Стійкість ринку створюється не запасами, а власними потужностями. Чотири напрями державної політики, які пропонує обговорити УАММ:

Власне виробництво

Інвестиційні стимули для випуску базових олив з української нафти та поглибленої переробки вуглеводнів

Регенерація

Система збору й повторної переробки відпрацьованих олив як стратегічної вторинної сировини

Заборона спалювання

Припинення практики спалювання відпрацьованих олив як пічного палива; контроль обігу

Стала енергетика

Продукти з високою доданою вартістю та декарбонізація транспорту — менша чутливість до нафтових шоків

Три питання до круглого столу

1

Які стимули реально спонукають бізнес інвестувати у власну переробку та регенерацію — податкові, тарифні чи регуляторні?

2

Як зупинити спалювання відпрацьованих олив: заборона, посилений контроль чи економічна альтернатива для власників відходів?

3

Який рівень власних потужностей з базових олив робить ринок стійким до наступного зовнішнього шоку?